

Митропольський Олексій Юрійович

Олексій Юрійович народився 7 квітня 1942 р. в м. Алма-Аті Казахської РСР (тепер Алмати, Республіка Казахстан) у родині службовця. У 1965 р. після закінчення геологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «геологічне знімання та пошуки родовищ корисних копалин» розпочав свій трудовий шлях техніком-геологом на Приполярному Уралі.

У 1968 р. Олексій Юрійович почав працювати в Інституті геологічних наук АН УРСР, пов'язавши своє життя з наукою, численними експедиційними дослідженнями морів та океанів. Під керівництвом члена-кореспондента АН

УРСР А.Є. Бабинця в 1971 р. він захистив кандидатську, а у 1989 р. - докторську дисертації.

З 1987 р. О.Ю. Митропольський - завідувач відділу сучасного морського седиментогенезу Інституту геологічних наук АН УРСР, з 1991 р. - професор, з 1992 р. - заступник директора з наукової роботи і голова Відділення геології океанів і морів Інституту геологічних наук НАН України, з 2003 р. - член-кореспондент Національної академії наук України.

Визначною подією для дослідників Чорного моря стало глибоководне буріння його дна в травні-червні 1975 р. з американського судна «Гломар Челленджер», в обробленні матеріалів цього буріння з боку Академії наук УРСР узяв участь О.Ю. Митропольський.

Якісно новий етап розвитку морських геологічних досліджень в АН УРСР пов'язаний з проведенням у 1978-1979 рр. Першої спеціалізованої геолого-геофізичної (металогенічної) експедиції до Індійського океану на науково-дослідному судні «Академік Вернадський» (XIX рейс). Її ініціаторами, а також натхненниками нового підходу до морських геологічних досліджень були Я.М. Белєвцев, Є.Ф. Шнюков і О.Ю. Митропольський. Експедиція завершилася відкриттям нових полів залізо-марганцевих конкрецій та рудної мінералізації в рифтових зонах океану. Було визначено головний напрям вивчення ендегенної та екзогенної металогенічної спеціалізації в океані, розроблено довгострокову програму металогенічних досліджень, яка об'єднала зусилля вчених майже всіх інститутів Відділення наук про Землю АН УРСР і завершилася виданням 5-томної серії «Геологія та металогенія окремих частин Світового океану» (1984-1991 рр.), відзначеної Державною премією України в галузі науки і техніки.

Починаючи з 1984 р., до шельфу і континентального схилу Гвінеї під керівництвом О.Ю. Митропольського було організовано 4 спеціалізовані геолого-геофізичні експедиції, за результатами яких для регіону Західної Африки вперше створено геолого-геофізичний атлас економічної зони Гвінейської Республіки масштабом 1:500000 і 1:1000000. Цей атлас став геологічною основою для подальших наукових досліджень на шельфі Гвінеї.

Найцікавішим результатом цих робіт стало відкриття фосфоритності шельфу та материкового схилу. Знайдено стародавні фосфорити в глинах еоценового віку, зареєстровано сучасний широкомасштабний фосфатогенерувальний процес, пов'язаний з апвелінгом збагачених фосфором глибинних вод.

Основні наукові праці Олексія Юрійовича присвячені розв'язанню широкого кола наукових проблем у галузях гео- та гідрохімії донних відкладів, морської геології і седиментології, геоєкології та ландшафтознавства тощо. Чільне місце у його дослідженнях займає також питання визначення стану забруднення морських акваторій. Разом з А.С. Бабинцем і В.О. Ємельяновим учений започаткував нові наукові напрями - морську гідрогеологію та морську інженерну геологію. Останнім часом розвивається ще один напрям - морська геоєкологія.

Аналіз та узагальнення величезного масиву емпіричного матеріалу у дисертації О.Ю. Митропольського на здобуття наукового ступеня доктора геолого-мінералогічних наук дало змогу розкрити глибинні зв'язки й закономірності історико-геологічного розвитку гетерогенних процесів седиментогенезу й літогенезу у зв'язку з тектогенезом, магматизмом та еволюцією біосфери.

Наукові дослідження Олексій Юрійович вдало поєднує з педагогічною діяльністю. З 1989 до 1994 р. він був професором кафедри морської геології (філії кафедри загальної геології геологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка), у 1986 р. як лектор ЮНЕСКО читав курс лекцій для слухачів 8 країн Західної Африки. 1996 р. його обрано членом Академії педагогічних та соціальних наук (Москва), 1998 р. - дійсним членом Міжнародної академії наук екології, безпеки людини і природи (Санкт-Петербург). У 2000-2010 рр. він викладав курси «Геологія океанів і морів» і «Основи екології» як професор кафедри загальної та історичної геології геологічного факультету КНУ ім. Т.Г. Шевченка.

Науково-організаційна діяльність професора О.Ю. Митропольського також надзвичайно активна. З 1993 р. він голова спеціалізованої ради при ІГН НАН України із захисту кандидатських і докторських дисертацій, упродовж 1993-1996 рр. - член експертної ради ВАК України, Національної науково-технічної ради з проблем Світового океану, протягом 1995-1996 рр. - член експертної комісії з наук про Землю та Всесвіт і проблем навколишнього середовища Держфонду фундаментальних досліджень Державного комітету України з питань науки, техніки та промислової політики, спеціалізованої ради при Одеському державному університеті ім. І.І. Мечникова (1993-1995 рр.), Наукової ради НАН України з проблеми «Геологія та геоєкологія морів і океанів», Комісії з проблем Світового океану при Президії НАН України, Комісії НАН України з наукової спадщини академіка В.І. Вернадського, консалтингової групи TACIS, експерт INTAS.

О.Ю. Митропольський - член редколегій багатьох наукових журналів. Його наукові дослідження добре відомі за кордоном. Олексій Юрійович автор 387 друкованих праць, серед яких 13 монографій. Він підготував 4 докторів і 18 кандидатів наук, які продовжують разом зі своїм керівником досліджувати таємниці Світового океану.

Внесок О.Ю. Митропольського в розвиток морських геологічних досліджень в Україні відзначений званням «Заслужений діяч науки і техніки України», кількома медалями, премією імені В.І. Вернадського АН УРСР (1985), почесними грамотами Президії НАН України (1986, 2002), грамотою Секретаріату з науки та досліджень Гвінейської Республіки (1987), Державною премією України в галузі науки і техніки (2000), премією імені М.І. Іванюти УНГА (2002) та багатьма іншими нагородами.